

Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras

2016 m. laimėjimai, iššūkiai ir pagrindiniai veiklos rezultatai

Pagrindiniai direktoriaus metinės ataskaitos akcentai

Šioje santraukoje pristatoma tik nedidelė dalis 2016 m. pagrindinės veiklos, o ne visi ECDC 2016 m. laimėjimai.

Išsamią visos ECDC veiklos, organizacinės ir administracinės struktūrų ir darbo plano apžvalgą galima rasti nesutrumpintoje metinės ataskaitos versijoje

<https://ecdc.europa.eu/sites/portal/files/documents/annual-report-director-2016.pdf/>

Cituoiant nurodyti:

Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras. 2016 m. laimėjimai, iššūkiai ir pagrindiniai veiklos rezultatai Pagrindiniai direktoriaus metinės ataskaitos akcentai Stokholmas: ECDC; 2017.

ISBN 978-92-9498-136-3

ISSN 2529-6078

doi 10.2900/0668

Katalogo numeris TQ-AX-17-001-LT-N

© Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras, 2017.

Visos nuotraukos – © ECDC, išskyrus priekinį viršelį (viduryje), p. 4 (viršuje dešinėje), p. 6 (apačioje) – iStock; p. 24 (viršuje kairėje) – JAV nacionalinių sveikatos institutų 3D spausdinimui skirtų failų mainų svetainė (*NIH 3D Print Exchange*).

Leidžiama dauginti nurodžius šaltinį.

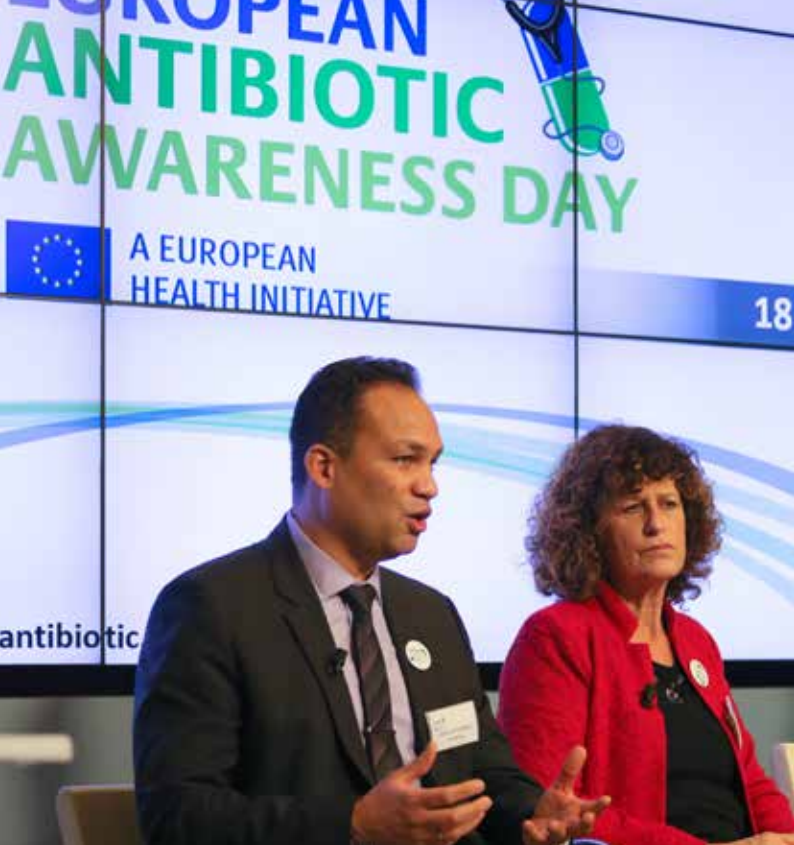
Šiame leidinyje naudojamų autorių teisių saugomų nuotraukų negalima naudoti su šiuo leidiniu nesusijusiais tikslais negavus autorių teisių turėtojo leidimo.

2016 m. laimėjimai, iššūkiai ir pagrindiniai veiklos rezultatai

Pagrindiniai direktoriaus metinės ataskaitos akcentai

Turinys

Pratarmė	5
Ižanga	5
Su infekcinėmis ligomis susijusių įvykių sekimas	7
Saugome Europos sveikatą. ECDC ligų prevencijos programos	8
Atsparumui antimikrobinėms medžiagoms ir su sveikatos priežiūra susijusioms infekcijoms skirta programa (ARHAI)	9
Naujoms ir pernešėjų platinamoms ligoms skirta programa (EVD)	11
Per maistą ir vandenį plintančioms ligoms ir zoonozėms skirta programa (FWD)	13
ŽIV, lytiškai plintančioms infekcijoms ir virusiniam hepatitui skirta programa (HSH)	15
Gripui ir kitiems kvėpavimo sistemą pažeidžiantiems virusams skirta programa (IRV)	17
Tuberkuliozei skirta programa (TB)	19
Ligoms, kurių galima išvengti skiepijant, skirta programa (VPD)	21
Informavimas ir mokymas. Skleidžiame naujienas, perduodame žinias kitiems	23
Akylas ligų stebėjimas. Išliename budrūs	25
Apie ECDC skaičiais	26

Administracinės valdybos pirmininko pratarinė

2016-ieji metai pažymėti dviem svarbiais įvykiais, kurių akivaizdoje Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC) teikė labai vertinamą pagalbą Europos Komisijai ir ES valstybėms narėms.

Visų pirma, ECDC neleido atsikvėpti staigius Zika viruso protrūkis – agentūra vykdė su ligų stebėseną susijusius uždavinius, rengė rizikos vertinimus ir parengė uždavinių skirtingą medžiagą.

Antra, vadovaujantis naujais standartiniais viso genomo sekos nustatymo (VGSN) protokolais, nustatytas didelio masto tarptautinis salmoneliozės protrūkis; tai dar kartą patvirtino VGSN svarbą stebint ligas. Europos Komisija ir valstybės narės sparčiai įgyvendino patvirtintas reagavimo priemones ir taip gerokai sumažino salmoneliozės paplitimą Europoje.

2016 m. administracinė valdyba toliau stebėjo, kaip įgyvendinamos valdybos rekomendacijos, kurios buvo pateiktos 2015 m., atlikus išorinį ECDC veiklos vertinimą. Šių rekomendacijų įgyvendinimas ateinančius kelerius metus padės toliau stiprinti Centro veiklą.

Naudodamasis šia galimybe, norėčiau padėkoti buvusiai pirmininko pavaduotojai Tiiu Aro už jos atsidavimą pastaruosius ketverius metus. Naująja Administracinės valdybos pirmininko pavaduotoja išrinkta Anni-Riitta Virolainen-Julkunen.

Galiausiai norėčiau padėkoti Andreai Ammon, kuri pastaruosius dvejus metus sėkmingai vadovavo Centrai ir nuosekliai užtikrino, kad Centro veiklos rezultatai atitiktų ir viršytų lūkesčius. Šioje ataskaitoje pateikiami rezultatai yra jos sėkmingo vadovavimo įrodymas.

ECDC administracinės valdybos pirmininkas

Daniel Reynders

2017 m. vasario 24 d.

Direktorės įžanginis žodis

2016-ieji ECDC buvo dar vieni įtempti metai. Visus metus ECDC teikė mokslinę ir techninę paramą Europos Komisijai, Parlamentui ir valstybėms narėms. Štai tik vienas iš pavyzdžių – per šiuos metus ECDC atsakė į 41 oficialią Komisijos užklausą, iš kurių 19 buvo persiųstos iš Europos Parlamento narių.

Visus 2016-uosius metus viso mūsų mokslininkų dėmesio reikalavo Zika viruso protrūkis. ECDC paskelbė keletą Zika viruso rizikos vertinimų, prisidėjo prie PSO ir JAV ligų kontrolės ir prevencijos centrų (CDC) rengiant keliaujantiems asmenims skirtas rekomendacijas dėl Zika viruso, paskelbė Zika viruso infekcijos atvejo apibrėžtį ir peržiūrėjo uodų kontrolės priemones.

Pasirašydami nuomos sutartį, žengėme svarbų žingsnį, kad galėtume persikelti į naująjį pastatą. Taip pat baigėme rengti 2017 ir 2018 m. ECDC darbo programas, įvertinome užkrečiamųjų ligų prevenciją ES, vertinome Europos mikrobiologijos infrastruktūrą, analizavome priežastis, dėl kurių nesirūštama skiepytis, ir rengėme strategijas dėl skiepavimo visą gyvenimą.

Epideminio ligų protrūkio potencialo – tiek ES, tiek ES nepriklausančiose šalyse – vertinimas yra svarbus ECDC veiklos aspektas. Būtent todėl ECDC dalyvavo pirmojoje neseniai įkurto Europos medicinos korpuso (angl. *European Medical Corps*) misijoje – 2016 m. gegužės mėn. ECDC ekspertai nuvyko į Angolą, kad įvertintų Angoloje įvykusio geltonosios karštinės protrūkio pasekmes ES piliečiams.

Praėjo beveik dveji metai nuo tos dienos, kai aš perėmiau ECDC direktorės pareigas. Norėčiau padėkoti Administracinei valdybai ir Patariamajam forumui už jų pasitikėjimą manimi, neįkainojamus patarimus ir tvirtą paramą Centrai.

ECDC direktorė

Andrea Ammon

2017 m. vasario 27 d.

Viršuje kairėje ir apačioje: Devintus metus iš eilės minima ECDC Europos supratimo apie antibiotikus diena. 2016 m. šis projektas įvertintas apdovanojimu už veiklą Europos sveikatos priežiūros srityje (angl. European Health Award)..

Viršuje viduryje: ES visuomenės sveikatos vertinimo misija Angoloje. Pritarus Angolos vyriausybei ir glaudžiai bendradarbiaujant su Pasaulio sveikatos organizacija, ECDC prisijungė prie Europos medicinos korpuso medicinos ir visuomenės sveikatos srities ekspertų.

Su infekcinėmis ligomis susijusių įvykių sekimas

2005 m. įsteigtas ir Stokholme (Švedija) įsikūręs Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras (ECDC) – tai Europos Sąjungos agentūra, kurios pareiga – stiprinti Europos apsaugą nuo infekcinių ligų. ECDC nustato ir vertina esamas ir naujas infekcinių ligų keliamas grėsmes žmonių sveikatai ir informuoja apie jas. Jis taip pat padeda stiprinti Europos Sąjungos valstybių narių parengties ir reagavimo pajėgumus. Centras teikia mokslines konsultacijas ES ir EEE valstybėms narėms ir yra patikimas informacijos ir išteklių šaltinis visose su visuomenės sveikata susijusiose srityse.

2016 m. gruodžio 31 d. ECDC turėjo 260 nuolatinių darbuotojų, dirbančių ligų stebėjimo, protrūkių nustatymo, mokslinių konsultacijų, informacinių technologijų, ryšių ir administravimo srityse.

2016 m. ECDC biudžetas buvo 58,36 mln. EUR.

Ligų stebėjimas

Vienas didžiausių ECDC pranašumų – jo gebėjimas greitai reaguoti į kintančią infekcinių ligų epidemiologiją. Šiuo tikslu ECDC naudoja ir prižiūri tris sistemas, iš kurių kiekviena yra labai svarbi kuriai nors konkrečiai ligų kontrolės sričiai, – EWRS (įspėjimai apie nustatytas grėsmes), EPIS (epideminė žvalgyba) ir TESSy (ligų stebėjimas).

Išankstinio įspėjimo ir reagavimo sistema (EWRS) – tai konfidenciali sistema, suteikianti valstybėms narėms ir Komisijai galimybę dalytis informacija ir siūsti

įspėjimus apie sveikatai svarbius įvykius, kurie gali turėti poveikį ES lygmeniu, taip pat derinti atsakomąsias priemones, būtinas visuomenės sveikatai apsaugoti. Ši sistema sėkmingai naudojama nuo 1998 m., o ECDC prisijungęs prie EWRS nuo 2005 m. balandžio mėn. 2016 m., įvykus Zika virusinės ligos protrūkiui, dar kartą buvo įsitikinta šios sistemos vertė.

Epideminės žvalgybos informacinė sistema (EPIS) – tai saugi internetinė ryšių platforma, suteikianti galimybę tarptautiniu mastu keistis epidemiologine informacija, kuri gali būti pirmoji įspėjimo apie infekcinių ligų protrūkius priemonė.

Europos stebėjimo sistema (TESSy) – tai labai lanksti duomenų bazių sistema duomenims apie ligas rinkti. Šiai sistemai duomenis apie infekcines ligas nuolat teikia ES ir (arba) EEE šalys. Duomenys naudojami rengiant stebėjimo ataskaitas ir kuriant sąveikų ECDC *infekcinių ligų stebėjimo atlasą*.

Be to, ECDC prisideda prie Europos Komisijos ir valstybių narių darbo ES Sveikatos saugumo komitete, siekdamas užtikrinti nuolatinę informacijos apie naujausius įvykius srautą ir sinchronizuoti visuomenės sveikatos apsaugos priemonių įgyvendinimą.

Viršuje kairėje: Tuberkulioze sergantis benamis ir su sveikatos priežiūra susijusias bendruomenės skatinimo paslaugas teikiantis darbuotojas aptaria rentgeno nuotrauką (Paryžius, Prancūzija). Iš ECDC konkrečių atvejų tyrimų, susijusių su intervencinėmis priemonėmis, kurios įgyvendintos siekiant kontroliuoti tuberkuliozę pažeidžiamose grupėse.

Viršuje viduryje: 2016 m. birželio 14 d. Centre lankėsi Kateřina Konečná (GUE/NGL, Čekija), atsakinga už ECDC ryšius su Europos Parlamento ENVI komitetu.

Viršuje dešinėje: Ekstremaliųjų situacijų operacijų centras, ECDC.

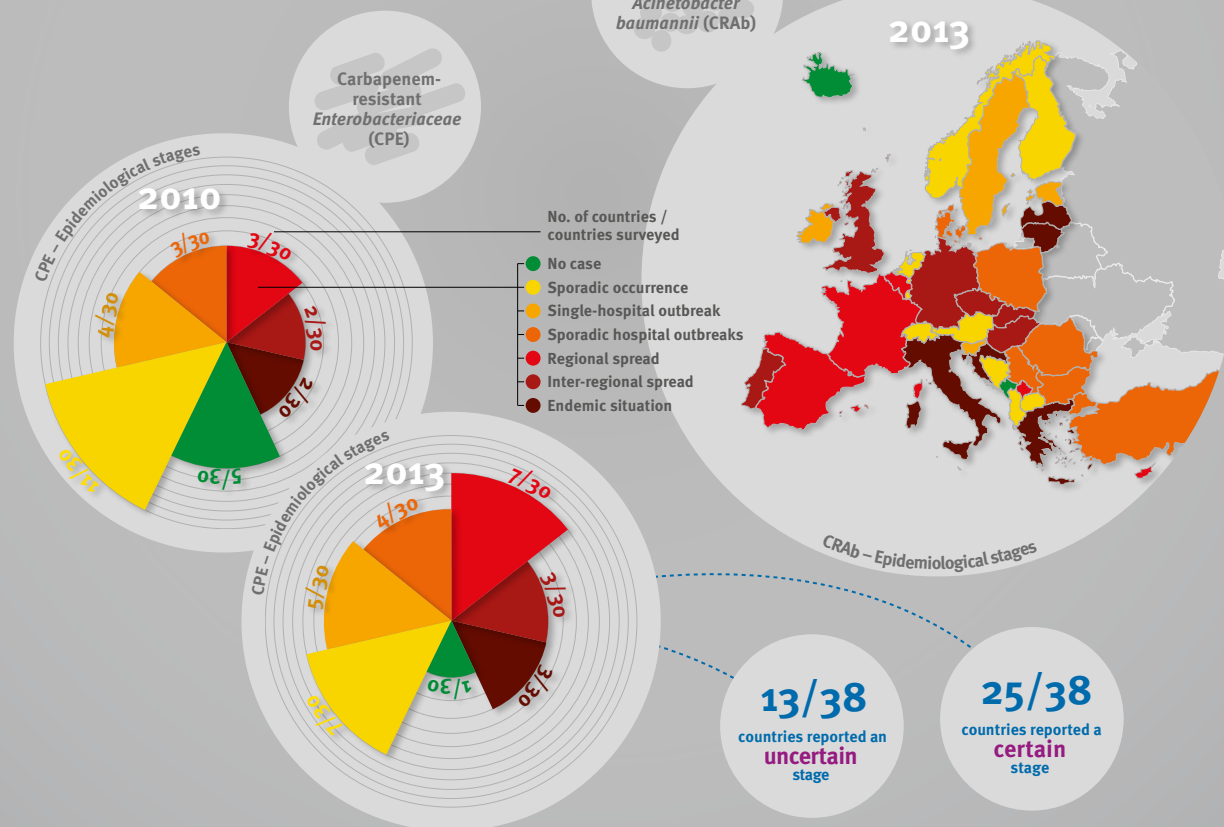
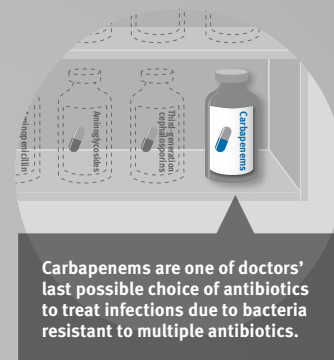
Viduryje dešinėje: ECDC ekspertas Josepas Jansa susitinka su visuomenės sveikatos srities darbuotojais Angoloje.

Apačioje: Aedės uodas mėgausis krauju.

Growing resistance to last-line antibiotics

Carbapenems are a major last-line class of antibiotics to treat bacterial infections. The spread of carbapenem-resistant infections is a threat to healthcare and patient safety in Europe as it seriously curtails the ability to cure infections.

Each year, 30 EU/EEA countries report data on antimicrobial resistance to the European Antimicrobial Resistance Surveillance Network (EARS-Net) and on antimicrobial consumption to the European Surveillance of Antimicrobial Consumption network (ESAC-Net). Both networks are hosted at ECDC. For the first time, 18 countries reported data on *Acinetobacter* spp. to EARS-Net. In addition, experts in 38 European countries participated in the European Survey on Carbapenemase-Producing *Enterobacteriaceae* (EuSCAPE) done for ECDC by the University Medical Centre Groningen, in the Netherlands.

Saugome Europos sveikatą. ECDC ligų prevencijos programos

Atsparumui antimikrobinėms medžiagoms ir su sveikatos priežiūra susijusioms infekcijoms skirta programa (ARHAI).

2016 m. ECDC mokslininkų atlikto tyrimo duomenimis, dėl su sveikatos priežiūros susijusių infekcijų Europai tenka itin didelė našta. Bendra dėl šešių labiausiai paplitusių su sveikatos priežiūra susijusių infekcinių ligų tenkanti našta yra didesnė, nei bendra į tyrimą BCoDE įtrauktų 32 užkrečiamųjų ligų našta; BCoDE – tai anksčiau ECDC 2009–2013 m. užkrečiamųjų ligų naštos Europoje tyrimas.

Taip pat 2016 m. paskelbtas ECDC perspektyvinis karbapenemazę gaminančių enterobakterijų paplitimo Europoje tyrimas. Tyrimas atskleidė, kad, remiantis 36 valstybėse veikiančių 455 ligoninių duomenimis, 1,3 paciento iš 10 000 į ligoninę paguldytų asmenų buvo užsikrėtę karbapenemazę gaminančiomis *K. pneumoniae* arba *E. coli*.

2016 m. ECDC, siekdama užtikrinti veiksmingesnį keitimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais, išplėtė atsparumo

Kairėje: ECDC infografikas su duomenimis apie paskutinės eilės antibiotikus

antimikrobinėms medžiagoms ir su sveikatos priežiūra susijusių infekcijų prevencijai ir kontrolei skirtų internetinių išteklių katalogą.

Lapkričio 18 d. devintą kartą minėtos Europos supratimo apie antibiotikus dienos (EAAD) renginiai vyko daugiau kaip 40 Europos valstybių. Minint šią dieną, ES šalyse vyko įvairūs nacionaliniai renginiai, taip pat buvo vykdoma racionalaus antibiotikų vartojimo kampanija. Prieš tai, rugsėjo 28 d., Europos Gasteino sveikatos forumo EAAD rengėjams buvo įteiktas prestižinis Europos sveikatos apdovanojimas.

ECDC ir toliau ženkliai prisidėjo prie Transatlantinės atsparumo antimikrobinėms medžiagoms tyrimo grupės (TATFAR) veiklos; ši grupė buvo įkurta 2009 m., siekiant gerinti JAV ir ES bendradarbiavimą šioje srityje.

Zika virus is transmitted to people through the bite of an infected *Aedes* mosquito. But there are other, although rare, modes of transmission.

Local transmission could occur in continental Europe during the summer in areas where the tiger mosquito (*Aedes albopictus*) is present – if the Zika virus is imported by travellers.

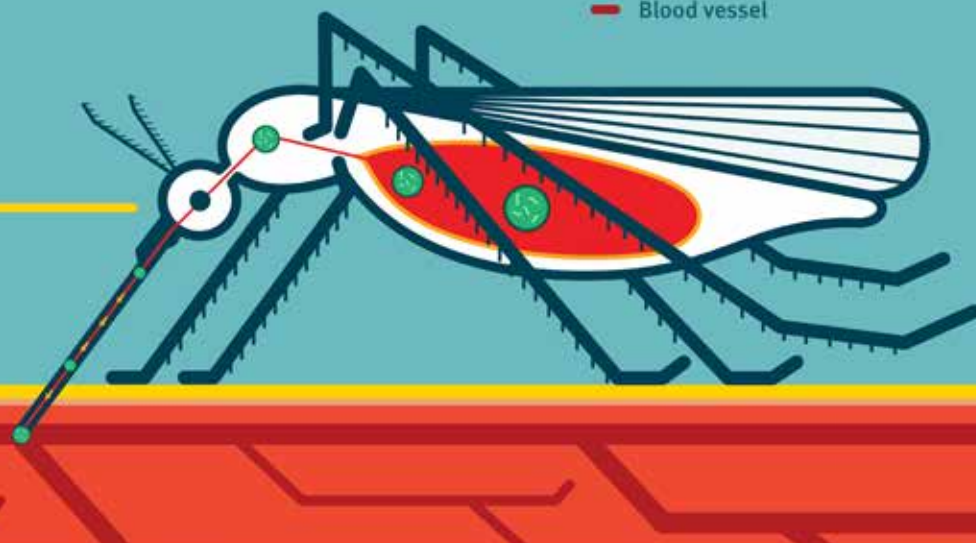

DISTRIBUTION OF THE
TIGER MOSQUITO
(*Aedes albopictus*)
January 2016

Established

Mosquito-borne transmission

The mosquito gets infected by biting a person who has the Zika virus in his or her blood. Over the next several days, the mosquito can become infectious and transmit the Zika virus to healthy people by biting them.

 Zika virus
 Blood vessel

Naujoms ir pernešėjų platinamoms ligoms skirta programa (EVD)

Plečiantis Zika viruso protrūkio zonai, uodų platinamos ligos tapo pagrindine epidemiologinių mokslinių tyrimų tema. Reaguojant į protrūkį, buvo imtasi įvairių priemonių – nuo rizikos vertinimų iki valstybių klasifikacijos pagal rekomendacijas vykti arba nevykti į tam tikrą šalį. Be kita ko, buvo nustatytos su Zika virusu susijusios atvejo apibrėžtys, sudaryti parengties planai ir peržiūrėta literatūra apie pernešėjų *Aedes aegypti* ir *Aedes albopictus* kontrolę.

Kita mokslinių tyrimų sritis buvo Vakarų Nilo karštligė. ECDC pradėjo kurti Vakarų Nilo karštligės pernešėjų kontrolės Europoje strategijų modeliavimo priemonę. Vakarų Nilo karštligės stebėjimo pajėgumai toliau buvo stiprinami internetinį ECDC *infekcinių ligų stebėjimo atlasą* papildant tikralaikiais duomenimis ir žemėlapiais.

Buvo išplėsti ECDC internetiniai uodų, erkių ir moskitų paplitimo žemėlapiai, į kuriuos šiuo metu įtrauktos visos valstybės, esančios aplink Viduržemio jūros baseiną.

ECDC ligų ekspertai galutinai nustatė Laimo neuroboreliozės atvejo apibrėžtį ir pateikė ją ES Komisijai. Jie taip pat peržiūrėjo keletą galimybių dėl laipsniško Laimo boreliozės stebėjimo ES proceso suderinimo ir nustatė esamų sistemų spragas.

2016 m. gegužės mėn. senasis tinklas ENIVD pakeistas nauju laboratorijų tinklu. Naujasis tinklas (jo šūkis internete – EVD LabNet – tai Europos ekspertinių laboratorijų tinklas naujoms virusinėms ligoms nustatyti), kurį finansuoja ECDC, padeda ankstyvame etape nustatyti ir patvirtinti naujas pernešėjų platinamas ligas.

Savo veikloje EVD LabNet glaudžiai bendradarbiauja su panašias ES iniciatyvas įgyvendinančiais subjektais, kad būtų išvengta veiklos dubliavimo. 2016 m. daugiausia dėmesio tinklas skyrė Zika viruso diagnostikai.

Listeria monocytogenes in food in the EU in 2015

3.9%
of ready-to-eat
fish products were
L. monocytogenes positive

2.5%
of ready-to-eat
meat products were
L. monocytogenes positive

1.1%
of cheese were
L. monocytogenes
positive

Source: European Union summary report on trends and sources of zoonoses, zoonotic agents and food-borne outbreaks in 2015, published by EFSA and ECDC in 2016.

Per maistą ir vandenį plintančioms ligoms ir zoonozėms skirta programa (FWD)

Per maistą ir vandenį plintančių ligų ir zoonozių protrūkius itin sunku nustatyti ir atsekti. Visuomenės sveikatos bendruomenėje kilus susirūpinimui dėl didelio masto tarptautinio *salmoneliozės* protrūkio, ECDC per maistą plintančių ligų ekspertai padėjo inicijuoti bendradarbiavimą ES mastu siekiant nustatyti protrūkio priežastį.

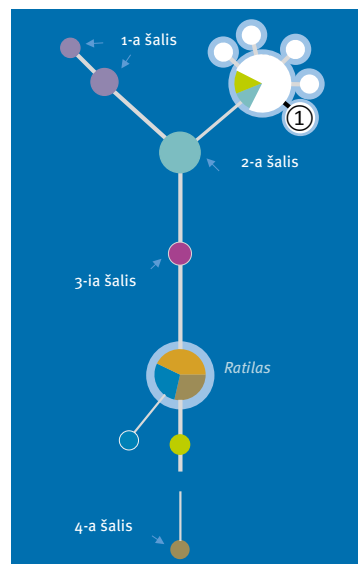
Vos prasidėjus protrūkiui, valstybių narių ir ECDC ekspertai, naudodami du vienas kitą papildančius – viso genomo sekos nustatymo ir MLVA – metodus, atsekė su protrūkiu susijusią *salmonelių* padermę. MLVA arba kelių lokusų kintamo skaičiaus tandemų pakartotinė analizė (angl. *multiple-loci variable-number tandem repeat analysis*) – tai metodas DNR atspaudui gauti; jis naudojamas atliekant tam tikrų mikroorganizmų genetinę analizę. Viso genomo sekos nustatymo metodas taikomas siekiant sykiu nustatyti visą organizmo genomo DNR seką.

Įvykus *salmoneliozės* protrūkiui, ECDC įrodė, kad tradicinius signalų nustatymo metodus derinant su genetinių tyrimų metodais, gerokai lengviau nustatyti ir tirti per maistą ir vandenį plintančių ligų protrūkius.

EPIS-FWD – epideminės žvalgybos informacinės sistemos atšaka – suteikia galimybę ankstyvame etape nustatyti ir įvertinti daugiašalius (tarptautinius) molekulinio tipavimo klasterius ir per maistą ir vandenį plintančių ligų protrūkius. 2016 m. naudojant šią sistemą, atsakyta į 47 skubias užklausas. Šiuo metu prie šios platformos prisijungę epidemiologai ir mikrobiologai iš 52 pasaulio šalių.

Kairėje: *Listeria monocytogenes* maiste. ECDC infografikas

ECDC vis dar aktyviai dalyvauja projekte ELiTE, kurio vykdytojai, kaip ir ankstesniais metais, tiesia naujus kelius listeriozės molekulinės epidemiologijos srityje.

Viršuje: Minimalūs susiejantieji medžiai vaizduoja genetinius ryšius tarp izoliatų (tyrimui išskirtų mikroorganizmų kultūrų).

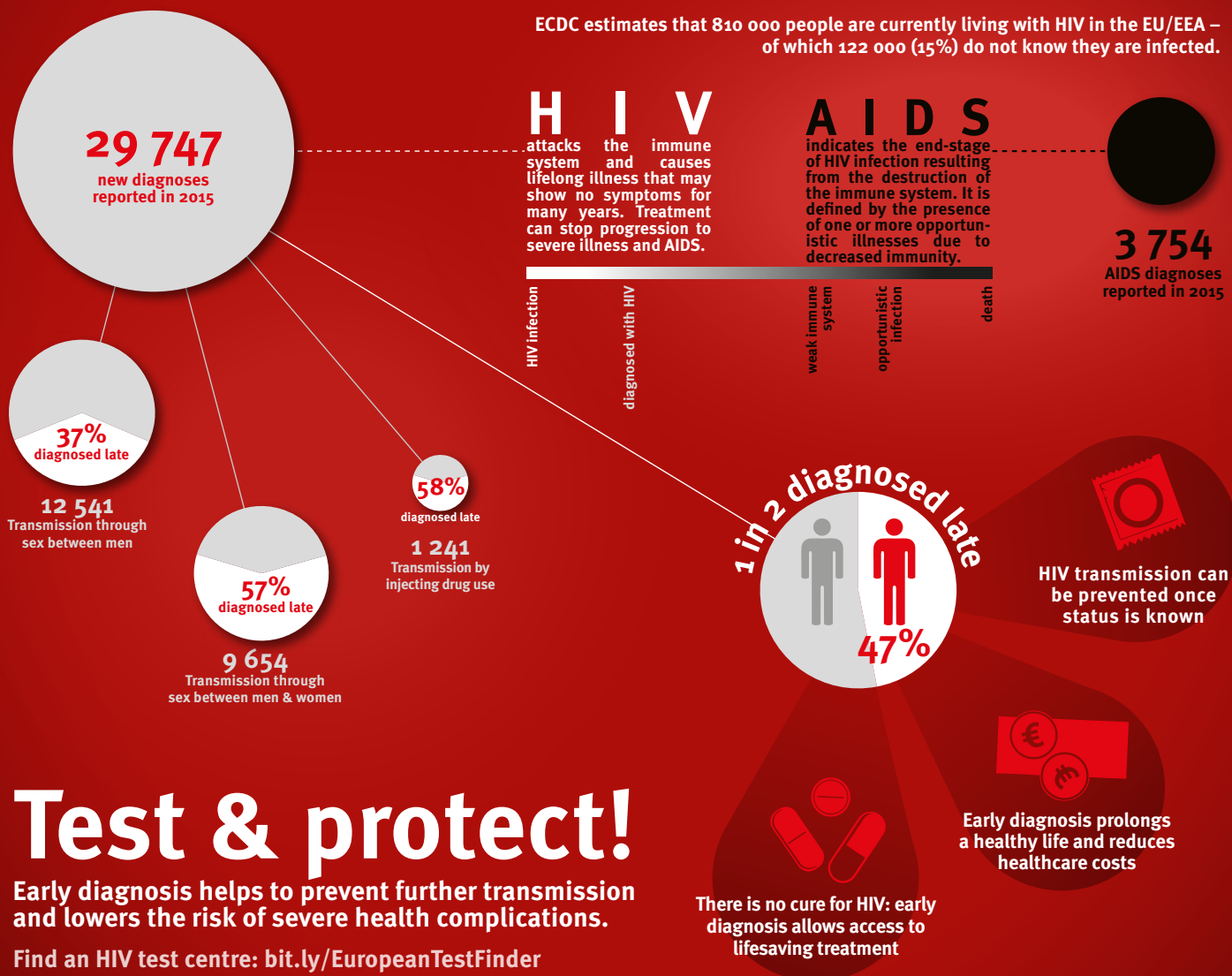
- Apskritimų dydis rodo panašų genominių profilių turinčių izoliatų skaičių.
- Apskritimai su ratilu – tai tarpvalstybinis protrūkis.
- Linijų ilgis ir storis rodo dviejų genominių profilių skirtumų skaičių.
- Spalvos pasirinktos atsitiktinai, siekiant parodyti izoliatų kilmę; mūsų pavyzdyje violetinė spalva – tai 3-ia šalis.

HIV and AIDS in Europe

HIV infection remains of major public health importance in the European Union and European Economic Area (EU/EEA) as the HIV epidemic persists largely unchanged with annually around 30 000 newly reported diagnoses.

ECDC estimates that 810 000 people are currently living with HIV in the EU/EEA – of which 122 000 (15%) do not know they are infected.

Test & protect!

Early diagnosis helps to prevent further transmission and lowers the risk of severe health complications.

Find an HIV test centre: bit.ly/EuropeanTestFinder

Follow us on twitter: @ECDC_HIVAIDS

ŽIV, lytiškai plintančioms infekcijoms ir virusiniam hepatitui skirta programa (HSH)

2016 m. kovo mėn. žmogaus imunodeficito viruso (ŽIV) ir lytiškai plintančių infekcijų (LPI) tinklų atstovai susitiko Bratislavoje, kur bendrame posėdyje su PSO Europos regiono biuro atstovais aptarė, kaip gerinti ligų stebėjimą, taip pat geriausios praktikos pavyzdžius Europoje.

ECDC pristatė savo naują ŽIV modeliavimo priemonę, kuri suteikia galimybę, naudojant stebėjimo duomenis, įvertinti kelis parametrus: ŽIV užsikrėtusių žmonių skaičių, metinį naujų infekcijų skaičių, vidutinį laiką nuo infekcijos iki diagnozės nustatymo ir žmonių, kuriems būtinas gydymas, skaičių. Viename tyrime ECDC, remdamasis iš visų ES valstybių gautais duomenimis, apskaičiavo, kad ES gyvena apytikriai 810 000 ŽIV infekuotų asmenų, iš kurių vienas iš septynių nežino, kad yra užsikrėtęs šiuo virusu.

ECDC toliau koordinuoja ŽIV, LPI ir virusinio hepatito infekcijų stebėjimą ES lygmeniu. Gruodžio 1 d., minint Pasaulinę AIDS dieną, paskelbta išsami metinė ŽIV/AIDS stebėjimo Europoje ataskaita, kuri buvo parengta kartu su PSO Europos regiono biuru.

Nustatoma vis daugiau gonorėjos sukėlėjų atsparumo antibiotikams atvejų. Gonokokų atsparumo antimikrobinėms medžiagoms kontrolinio stebėjimo ataskaitoje ECDC patvirtino šią tendenciją.

ECDC paskelbė dvi metines hepatito B ir hepatito C stebėjimo ataskaitas. 2016 m. didžioji su hepatitu susijusios veiklos dalis buvo skirta alternatyvių duomenų šaltinių, kuriais remiantis būtų galima įvertinti hepatito naštą (pvz., parengus hepatito C paplitimo Europoje vertinimo pagal kraujo tyrimų duomenis protokolą), paieškai.

Kairėje: HIV/AIDS. ECDC infografikas

Buvo sušauktas ekspertų posėdis, kuriame aptartos ŽIV atsparumo vaistams stebėjimo Europoje galimybės. Pirmasis pasiūlymas bus paskelbtas 2017 m.

ECDC ekspertai padėjo rengti veiksmų, kurie lemia sekso paslaugas teikiančių asmenų užsikrėtimą ŽIV, tyrimą; jis paskelbtas internetiniame žurnale *The Lancet HIV*. Šiame tyrime pateikti duomenys, kurie patvirtina, kad kriminalizavimas ir suvaržantys teisės aktai turi neigiamos įtakos ŽIV plitimo tarp sekso paslaugas teikiančių asmenų kontrolei.

ECDC toliau stebėjo, kaip įgyvendinama 2004 m. *Dublino deklaracija dėl partnerystės kovojant su ŽIV/AIDS Europoje ir Centrinėje Azijoje*. Vykdydamas veiklą šioje srityje, Centras paskelbė ataskaitą ir glaustą duomenų suvestinę apie išankstinę ŽIV profilaktiką vykdant šios infekcijos prevenciją Europoje.

Reaguodamas į techninės paramos prašymus, ECDC surengė misijas Kroatijoje, Bulgarijoje ir Maltoje.

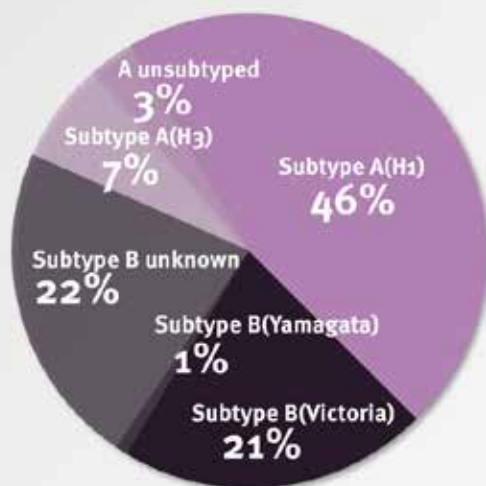
Kartu su Europos kepenų ligų tyrimų asociacija (EASL) ir Tarptautine kovos su lytiškai plintančiomis infekcijomis sąjunga (IUSTI) ECDC parengė du susitarimo memorandumus, kurie suteiks galimybę ateityje įgyvendinti bendrus projektus.

Influenza in Europe

Season 2015–2016

Circulating viruses

Only sentinel specimens are included

Influenza intensity reported during the season

- High or very high intensity for 5 weeks or more
- High or very high intensity for 1 to 4 weeks
- Only low and medium intensity reported
- Only low intensity reported

■ Cyprus
■ Luxembourg
■ Malta

Influenza trend

Lab test results from sentinel specimens, by week

Gripui ir kitiems kvėpavimo sistemą pažeidžiantiems virusams skirta programa (IRV)

ECDC ir PSO Europos regiono biuras toliau bendrai vykdė gripo stebėjimą. Viena iš daugelio šioje srityje vykdomos veiklos sričių – kas savaitę skelbiama Europos sezoninio gripo suvestinė (www.flunews-europe.org).

Remdamasis tinklo VENICE atliktais tyrimais, Centras paskelbė ataskaitą, kurioje pateikti duomenys apie ES valstybėse narėse nuo sezoninio gripo pasiskiepijusius asmenis ir rekomendacijos dėl skiepijimosi nuo šios infekcijos.

Be kita ko, ECDC atliko techninius darbus, susijusius su respiracinių sincitinių virusų stebėjimu, su gripu siejamomis ligų naštos vertinimu, gripo pandemijos sunkumo vertinimu ir pagalba PSO atrenkant į vakcinų sudėtį įtraukiamas gripo viruso padermes.

Zoonozinio gripo ir kiti nauji kvėpavimo sistemą pažeidžiantys virusai stebimi vykdant ECDC epideminės žvalgybos funkciją. ECDC reguliariai vertina šių virusų keliamą pavojų, ypač kai gaunama pranešimų apie neįprastus arba netikėtus žmonių užsikrėtimo atvejus. 2016 m. ECDC parengė šešis kvėpavimo sistemą pažeidžiančių virusų, pvz., sezoninio gripo, labai patogeniško paukščių gripo A(H5N8) ir enteroviruso, keliamos rizikos vertinimus.

ECDC surengė techninį praktinį seminarą sveikatos priežiūros srities darbuotojų skatinimo skiepytis nuo gripo klausimais. Šia tema Centras parengė e. mokymosi modulį, skirtą daugiausia visuomenės sveikatos srities specialistams ir vadovams, taip pat papildomą medžiagą, kaip antai skrajutes, plakatus ir lankstinukus sveikatos priežiūros srities darbuotojams.

ECDC toliau finansavo išorės tinklą I-MOVE. I-MOVE teikia vakcinas nuo sezoninio gripo veiksmingumo įvertinimus. 2016 m. ECDC finansavo kelis tarptautinius vakcinų nuo sezoninio gripo veiksmingumo Europoje tyrimus.

ECDC taip pat pradėjo viešas konsultacijas, siekdamas sužinoti ekspertų nuomonę apie gripo prevencijos ir gydymo tikslais naudojamų neuraminidazės inhibitorių naudą. Iš jų gauta informacija bus įtraukta į įrodymais pagrįstą ekspertų nuomonę, kurią numatoma paskelbti 2017 m. birželio mėn.

Kaip ir ankstesniais metais, ECDC rėmė Europos gripo stebėjimo tinklą (EISN) ir Europos žmonių gripo tyrimų etaloninių laboratorijų tinklą (ELI-Net).

Lapkričio mėn. Centro atstovai lankėsi Islandijoje, kur buvo peržiūrėtas atnaujintas šalies parengties pandemijai planas.

Tuberkuliozei skirta programa (TB)

Europoje tuberkulioze serga ir nuo jos miršta daug žmonių. Šios ligos našta netolygiai pasiskirsčiusi įvairiose gyventojų grupėse ir skiriasi priklausomai nuo lyties ir žmonių socialinio bei ekonominio statuso.

Siekdamas atkreipti dėmesį į tai, ECDC paskelbė neseniai parengtą rekomendacinį dokumentą dėl tuberkuliozės kontrolės pažeidžiamose ir sunkiai pasiekiamose gyventojų grupėse, taip pat politikos informacinį leidinį ta pačia tema. Trys konkrečių atvejų tyrimai, kurie buvo paskelbti kaip intervencinių priemonių, kuriomis tuberkuliozė kontroliuojama pažeidžiamose grupėse, pavyzdžiai, dar kartą patvirtino, kad ECDC nuolat itin daug dėmesio skiria tuberkuliozės likvidavimui Europoje.

Kovo 24 d., minint Pasaulinę tuberkuliozės dieną, buvo paskelbta metinė bendra ECDC ir PSO Europos regiono biuro ataskaita *Tuberkuliozės stebėjimas ir stebėsena*.

2016 m. ECDC tuberkuliozės ekspertai pristatė pirmąją ataskaitą apie daugeliui vaistų atsparios tuberkuliozės molekulinį stebėjimą ir parengė tuberkuliozės diagnostiką atliekančioms ES laboratorijoms skirtą vadovą.

Penkiose PSO prioritetinėse šalyse – Bulgarijoje, Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje ir Rumunijoje – toliau buvo rengiami keitimosi gerąja patirtimi vizitai ir mokymai.

Visos nuotraukos – iš ECDC konkrečių atvejų tyrimų, susijusių su intervencinėmis priemonėmis, kurios įgyvendintos siekiant kontroliuoti tuberkuliozės pažeidžiamose grupėse.

Viršuje: Su sveikatos priežiūra susijusias bendruomenės skatinimo paslaugas teikiantis darbuotojas ir tuberkulioze sergantis benamis (Paryžius).

Apačioje kairėje: Nepavėluokite išgelbėti savo sveikatos – kovos su tuberkulioze kampanijos autobusiukas Londone

Apačioje dešinėje: Tuberkulioze serganti romų bendruomenės narė (Slovakija)

Moksliniuose žurnaluose paskelbta vienuolika tarpusavyje recenzuotų ECDC epidemiologų parengtų mokslinių straipsnių. Juose, be kita ko, pateikta tuberkuliozės stebėjimo duomenų analizė, aptarti su tuberkulioze ir atsparumu vaistams ES susiję išorės kokybės vertinimai ir kelių ECDC įgyvendintų projektų rezultatai.

ECDC metinė tuberkuliozės ataskaita rengiama kartu su PSO Europos regiono biuru.

Measles affects all age groups

Measles is an acute, highly contagious disease capable of creating epidemics. It can be contracted at any age. **Infants and children** are often believed to be the only age groups affected by measles, but the disease also spreads among **teenagers and adults**. Vaccination is the best way to protect yourself and others against measles, regardless of age.

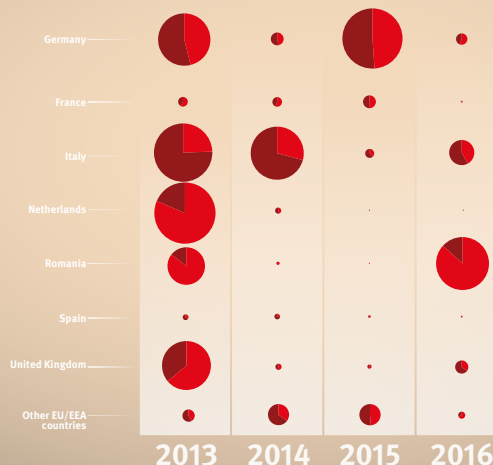

Number of reported measles cases

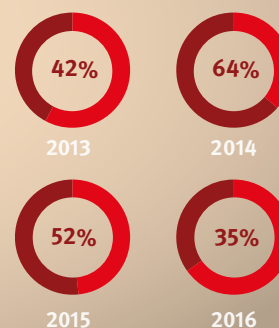

● Age: 0–14 years
● Age: above 14 years

Data extracted from The European Surveillance System (TESSy), ECDC, Stockholm. Countries which are represented reported the majority of cases in the period 2013–2016.

Proportion of measles cases above 14 years of age, 2013–2016, EU/EEA countries

SURVEILLANCE REPORT

Measles and rubella monitoring

July 2016

Disease surveillance data: 1 July 2015 – 30 June 2016

Main developments

The ECDC measles and rubella monitoring report is published twice a year. The January issue reports on the previous calendar year, while the summer issue (July) focuses on the most recent measles and rubella season and presents the data collected over the past 12 months. Visualised measles and rubella data are available online through the [measles](#) [1] and [rubella](#) [2] pages of the ECDC Surveillance Atlas (updated monthly). In addition, ECDC produces monthly high-resolution measles [maps](#) [3].

Measles

- Between 1 July 2015 and 30 June 2016, 1 818 cases of measles were reported by 30 EU/EEA countries. Twenty-six countries reported consistently throughout this 12-month period.
- Italy accounted for 31% of all cases reported during this period.
- Measles is targeted for elimination in Europe. The measles notification rate was below the elimination target (one case per million population) in 19 of the 30 reporting countries. Eight of these 19 countries reported zero cases. Eleven reporting countries had a notification rate above this indicator, with Lithuania reporting the highest rate (16.8 cases per million population).
- The diagnosis of measles was confirmed by positive laboratory results (serology, virus detection or combination of both).

Ligoms, kurių galima išvengti skiepijant, skirta programa (VPD)

2016 m. Europos imunizacijos savaitės renginių metu ECDC paskelbė du rekomendacinius dokumentus – atnaujintą „Pakalbėkime apie apsaugą“ (angl. *Let's talk about protection*) (vaikų imunizacijos tema) versiją ir „Pakalbėkime apie neryžtingumą“ (angl. *Let's talk about hesitancy*) (kodėl nesiryžtama skiepytis). Naudoti šiuos dokumentus nacionaliniu lygmeniu lig šiol pritaikė septynios valstybės. Vietos lygmeniu pritaikytos versijos parengtos Austrijoje, Italijoje ir Graikijoje.

Kai kuriose valstybėse narėse ryškiai sumažėjęs nuo žmogaus papilomos viruso (ŽPV) besiskiepiančių asmenų skaičius paskatino ECDC imtis veiksmų, dėl kurių nesiryžtama skiepytis nuo ŽPV, analizės ir įvertinti rūpestį dėl saugumo keliančius klausimus. Pirmiausia ECDC ir tarptautinė ŽPV prevencijos ir kontrolės taryba pradėjo stebėti socialinės žiniasklaidos priemonėse aptariamas nenoro skiepytis nuo ŽPV priežastis.

ECDC surengė praktinį seminarą „Pusiausvyros siekis skiepijantis visą gyvenimą“ (angl. *Finding the balance in lifelong vaccination*) ir pradėjo vykdyti projektą, susijusį su nustatyta ligų, kurių galima išvengti skiepijant, našta vyresnio amžiaus grupėse. Vykdam šį projektą renkami duomenys apie suaugusiesiems diagnozuojamų ligų, kurių galima išvengti skiepijant, našta, siekiant informuoti politikos formuotojus apie tai, kaip būtų galima tobulinti skiepijimo programas ir ar skiepijimo visą gyvenimą strategiją geriau apsaugotų Europos gyventojus.

*Viršuje: Tymais serga visų amžiaus grupių žmonės. ECDC infografikas
Apačioje kairėje: Pakalbėkime apie apsaugą 2016 m. versija
Apačioje dešinėje: ECDC tyimų ir raudonukės stebėsenos ataskaita*

2016 m. ECDC modernizavo kontrolines kokliušo ir invazinės pneumokokinės ligos (IPL) stebėjimo sistemas. Šių ligų stebėjimas vykdomas dalyvaujant ligo-ninių tinklams, kuriems priklausančios laboratorinių tyrimų ekspertai, epidemiologai ir gydytojai praktikai bendradarbiauja tarpusavyje, siekdami greitai nustatyti ir diagnozuoti kokliušo ir IPL atvejus. Tikslas yra sekti su skiepijimo poveikiu ir veiksmingumu susijusių įvykių raidą ir vykdyti atsparumo antimikrobinėms medžiagoms bei serotipo pakeitimo reiškinio stebėseną.

ECDC ištyrė vakcinų nuo kokliušo trūkumą ir paskelbė savo išvadas greito rizikos vertinimo ataskaitoje.

Padidėjęs difterijos atvejų skaičius ES (EEE) šalyse (70 atvejų 2015 m. plg. su 14 atvejų 2010 m.) paskatino ECDC atlikti greitą rizikos vertinimą dėl mirtino difterijos atvejo Belgijoje ir įvertinti galimybes įsigyti difterijos antitoksino Europoje.

ECDC parengė veiksmų planą, kuriuo numatyta padėti planuoti poliomieliito likvidavimo veiksmus ir visiškai likviduoti šią ligą Europoje. Šiame veiksmų plane visas dėmesys sutelktas į tam tikrus kontrolės aspektus (pvz., kaip nustatyti įstaigas, galėsiančius toliau dirbti su poliomieliito virusais, ir kaip sunaikinti visus likusius, laboratorijose saugomus II tipo poliomieliito virusus).

Kaip ir ankstesniais metais, *Europos vakcinų planuoklė* buvo viena populiariausių ECDC svetainėje esančių priemonių – 2016 m. ją naudojo maždaug 234 000 lankytojų (54 000 unikalių lankytojų).

Viršuje kairėje: „Europos sveikatos apdovanojimas įteikiamas...“ ECDC direktorė Andrea Ammon ir komunikacijos ekspertas Giovanni Mancarella
 Europos sveikatos forumo Gasteine (Austrija).
 Viršuje viduryje: Apdovanojimo sertifikatas, 2016 m. Europos sveikatos apdovanojimas
 Viršuje dešinėje: Galima naudotis ir spausdintinėmis ECDC ataskaitomis.
 Viduryje dešinėje: EPIET stipendininkai, Spetsės (Graikija)
 Apačioje: Diskusija ekspertų grupėje. Europos supratimo apie antibiotikus diena 2016

Informavimas ir mokymas. Skleidžiame naujienas, perduodame žinias kitiems

Informavimo apie riziką ir šalių parengties planavimo veiklos integracija buvo oficialiai numatyta naujojoje ECDC informavimo strategijoje. Šia naująja strategija ECDC informavimo veikla bus grindžiama ateinančius kelerius metus.

2016 m. ECDC paskelbė iš viso 158 ataskaitas, įskaitant 38 greitus rizikos vertinimus ir 69 stebėjimo ataskaitas.

2016 m. Centras daug aktyviau teikė informaciją socialinės žiniasklaidos priemonėse – iš dalies dėl didelio susidomėjimo Centro teikiama informacija apie Zika virusą.

2016 m. paminėtas 20-asis žurnalo *Eurosurveillance* jubiliejus, kuris buvo atšvęstas surengiant mokslinį seminarą. 2016 m. žurnalui buvo pateikti 864 moksliniai straipsniai, 234 iš jų buvo išspausdinti (priimta maždaug 20 proc. straipsnių). 2016 m. *Eurosurveillance* poveikio įvertinimas padidėjo iki 5,98, dėl to šis žurnalas pateko tarp dešimties didžiausių poveikį turinčių infekcinių ligų srities žurnalų.

EPIET ir jos programa partnerė EUPHEM buvo sujungtos į vieną programą, kuri dabar vadinama ECDC stipendijų programa (angl. *ECDC Fellowship Programme*). Pagal šią stipendijų programą ir toliau bus galima rinktis dvi skirtingas veiklos kryptis (epidemiologiją ir visuomenės sveikatos mikrobiologiją), bet su jomis susijusi logistikos ir organizacinė sistema bus bendra.

Šios programos dvejų metų mokymo programoje daugiausia dėmesio skiriama užduotims, dėl kurių programų dalyviai paskiriami į Europos šalių visuomenės sveikatos institucijas; ten šių mokymo programų stipendininkai visiškai pasineria į kasdienes su visuomenės sveikata susijusias darbus.

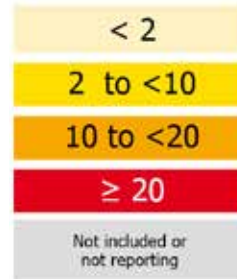
2016 m. buvo suformuota 28 stipendininkų grupė; programą užbaigė 36 stipendininkai. Metų pabaigoje į programą buvo įtraukti 76 stipendininkai (2015 ir 2016 m. grupės sudėjus kartu). Vykdamas šią programą buvo surengti 29 mokomieji apsilankymai vietoje, įvadinis kursas ir suorganizuoti septyni mokymo moduliai. Visi stipendininkai dalyvavo lauko tyrimuose.

2016 m. kovo mėn. ECDC pasirašė bendradarbiavimo susitarimą su Europos regiono visuomenės sveikatos mokyklų asociacija (ASPHER). ASPHER vienija per 100 Europoje veikiančių visuomenės sveikatos mokyklų.

Atliekant ASPHER priklausančių mokyklų apklausą, buvo siekiama išsiaiškinti visoms mokykloms aktualias užkrečiamųjų ligų srities temas. Remiantis šios apklausos duomenimis, 2017 m. bus parengtas pirmas mokymo programų planas, taip pat bus sukurtas išplėstinis mokyklų, kurios dalyvaus bendroje veikloje, pvz., fakultetų mainų ir kompetencijos kėlimo programose, tinklas.

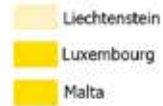

Rate per 100 000 population

EU/EEA rate 5.9 per 100 000*

Non-visible countries

Akylas ligų stebėjimas. Išliekame budrūs

Epideminė žvalgyba ir reagavimas

Nuo pat ECDC veiklos pradžios ligų stebėjimas ir stebėsena buvo pagrindinė šios agentūros pareiga. Centras vertina ligų stebėjimą kaip su kitomis sritimis glaudžiai susijusią, o ne kaip atskirą veiklos sritį – tik kartu vykdydamas kitas su visuomenės sveikata susijusias funkcijas, pvz., teikdamas mokslines konsultacijas, padėdamas užtikrinti parengtį, numatyti reagavimo priemones, rengdamas mokymus ir informuodamas sveikatos klausimais, Centras gali visiškai išnaudoti savo galimybes ir atlikti Europos visuomenės sveikatos apsaugos srityje svarbiausios institucijos vaidmenį.

2016 m. parengtų greitų rizikos vertinimų skaičius patvirtina, kad ECDC geba sparčiai reaguoti į epidemiologines grėsmes – 38 paskelbtuose greituose rizikos vertinimuose ECDC pateikė vertingą bendrą

informaciją ir glaustas grėsmių analizes. ECDC taip pat savo svetainėje paskelbė 45 *atnaujintas epidemiologines ataskaitas*, iš kurių 39 buvo susijusios su Zika virusu.

ECDC pradėjo greitų rizikos vertinimų rengimo metodų ir procedūrų peržiūrą, kad juos rengiant būtų taikomi dar nuoseklesni metodai ir būtų užtikrintas valstybių narių ir tarptautinių agentūrų dalyvavimas.

Bendradarbiaujant su PSO ir JAV ligų kontrolės ir prevencijos centrais, buvo peržiūrėtos ir atnaujintos šalių klasifikacijos dėl Zika viruso keliamos grėsmės. Remiantis rezultatais, buvo sudaryti rizikos žemėlapiai ir parengtos rekomendacijos keliaujantiems asmenims.

Viršuje kairėje: Zika virusas, 3D printeriu pagamintas modelis

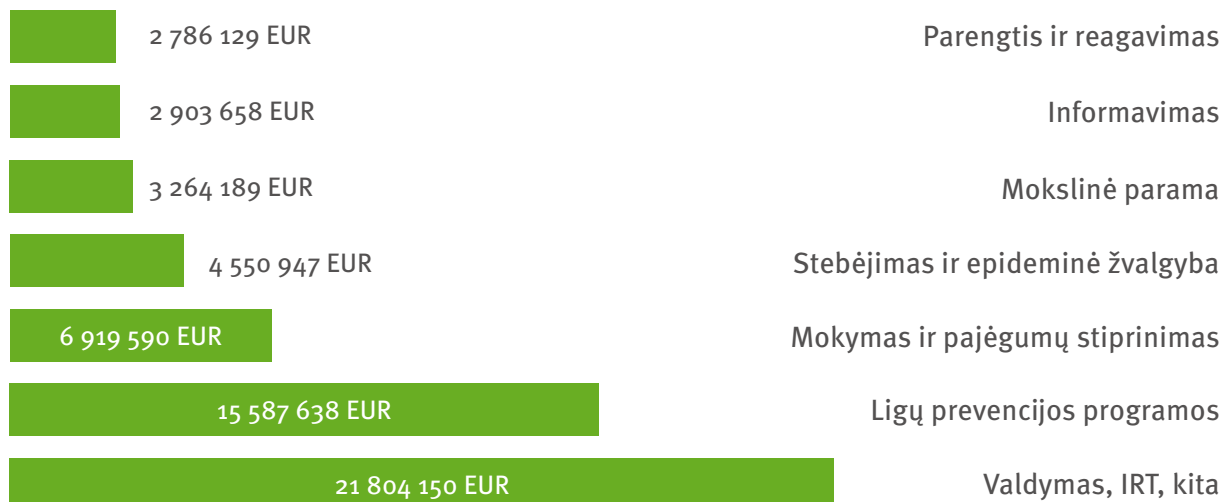
Viršuje viduryje: ECDC mokslininkai Josep Jansa ir Ettore Severi prisijungė prie Europos medicinos korpuso grupės misijos Angoloje.

Viršuje dešinėje: ŽIV infekcijos atvejų žemėlapis

Viduryje kairėje: ECDC darbuotojų nuotrauka

Apačioje: Diskusija ECDC kasdieniame apskritojo stalo susitikime

2016 m. ECDC biudžetas

Visas biudžetas: 58,36 334 EUR

2016 m. gegužės 23 d. ES biudžeto komitetas patvirtino finansavimą naujai ECDC būstinei.

Po daugiau kaip dešimties metų ECDC išsikels iš savo senų patalpų ir persikels į Frösunda apylinkes už 2,5 km į šiaurę nuo dabartinės ECDC būstinės ir už 5 km į šiaurę nuo Stokholmo centro.

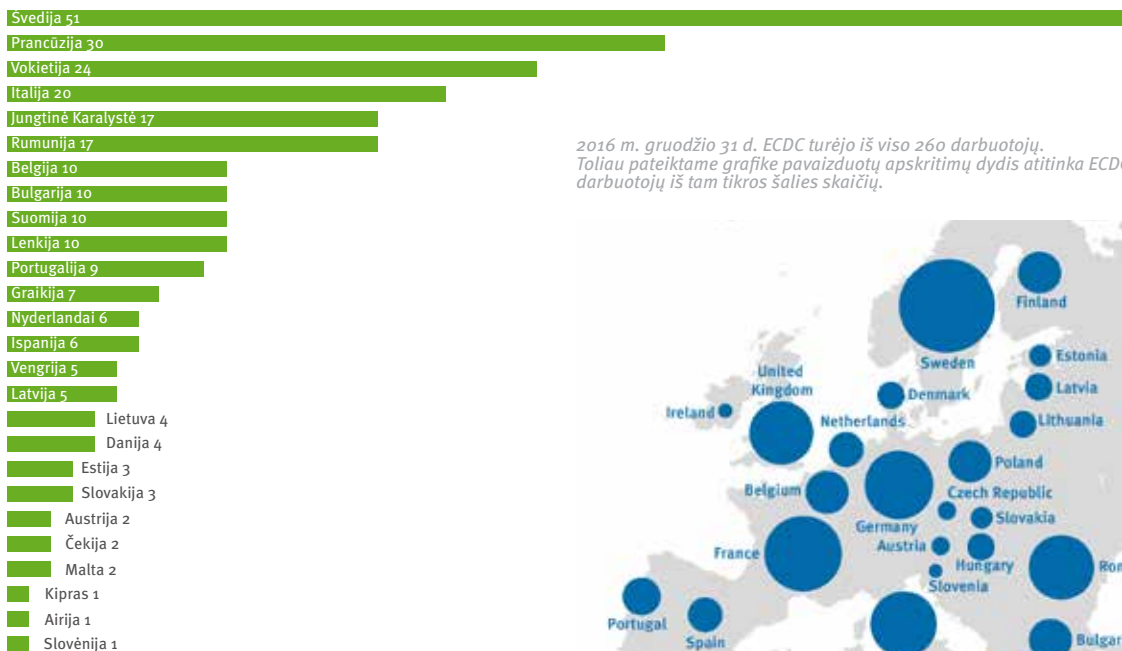
Persikėlimui pradėta rengtis 2016 m. pabaigoje, daugiausia veiksmų numatyta suplanuoti 2017 m. Į naujas patalpas Centras persikels 2018 m. pavasarį.

1888 m. pastatytas „Tomtebodaskolan“ pastatas – sena mokykla, kuri buvo įrengta taip, kad joje galėtų įsikurti ECDC būstinė – ištuštės 2018 m. pradžioje.

ECDC skaičiais

ECDC darbuotojai pagal pilietybę

2016 m. gruodžio 31 d. ECDC turėjo iš viso 260 darbuotojų. Toliau pateiktame grafike pavaizduotų apskritimų dydis atitinka ECDC darbuotojų iš tam tikros šalies skaičių.

**Europos ligų prevencijos ir
kontrolės centras (ECDC)**

Adresas

Granits väg 8, SE-171 65 Solna, Švedija

Adresas lankytojams

Tomtebodavägen 11A, 171 65 Solna, Švedija

Tel. +46 858601000

Faksas +46 858601001

<http://www.ecdc.europa.eu>

Europos Sąjungos agentūra

<http://www.europa.eu>

Publications Office